

روزنامه

مناقصه

ولادت حضرت امام حسن عسکری (ع) را تبریک می گوئیم

هوای ایران سرد می شود

صفحه ۱

حل مشکلات بازار مسکن
با خانه های خالی، یک توهم است!

صفحه ۴

خوره ارزی خودروهای مونتاژی و
عقب ماندگی در صنعت خودروی داخل!

صفحه ۵

رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران عنوان کرد
بخش خصوصی تولیدکننده ۷۵ درصد
از مواد معدنی کشور

صفحه ۶

واردات بنزین سوپر ۵۰ هزار تومانی
صرفه اقتصادی ندارد

صفحه ۸

توانمندسازی کارمندان در مواجهه با فناوری های نوین مناقصه

صفحه ۲

برنامه دولت برای سفره
مردم؛ کالابرگ مقابل
اسنپ بک!

صفحه ۱

«دیپلماسی فناوری»؛
از قرارداد با ونزوئلا
تا مذاکره با آفریقا
و آمریکای جنوبی!

صفحه ۲

وزیر راه و شهرسازی
ایجاد زیرساخت های نوین
در شهرهای جدید محرک
جذب سرمایه گذاری است

صفحه ۴

سؤال روز

صفحه ۷

چرا تب خرید نقره بالا گرفته؟

برنامه دولت برای سفره مردم؛ کالابرگ مقابل اسنپ بک!

بازگشت مکانیسم ماشه، دولت چه برنامه ای برای سفره مردم خواهد داشت؟

تهیه کالابرگ در جهت حمایت از مردم در مقابل اسنپ بک

آن طور که از شواهد پیداست، دولت بهترین راه کاهش آسیب های ناشی از اسنپ بک را کالابرگ می داند. در همین

مهدی یاورى | مناقصه

دلار چند روزی است که به قیمت بیش از ۱۱۰ هزار تومان رسیده و قیمت سکه نیز از مرز ۱۱۰ میلیون تومان گذشته است. دلیل افزایش قیمت در بازارهای طلا و ارز نیز بازگشت تحریم های سازمان ملل یا همان اسنپ بک است. کیست که نداند این ارقام تأثیر شگرفی در اقتصاد بیمار دارند؟ پیامد افزایش قیمت در این بازارها مستقیم بر سفره مردم می رود؛ سفره ای که قبل از مکانیسم ماشه نیز دستخوش تغییرات بزرگی شده است. واقعیت آن است که با توجه به تخریب قبلی و به رغم تمامی وعده ها، تحریم های جدید تأثیر مستقیمی بر زندگی خانواده ها خواهد گذاشت. به همین دلیل هم بوده که دولت و مجلس واکنش هایی سریع به آن داشته اند. نمایندگان، وزیر اقتصاد را به مجلس دعوت کرده اند و بانک مرکزی نیز قرار شده با همکاری دولت و مجلس مانع از پرواز قیمت دلار و سکه شود. از سوی دیگر نظارت بر بازارهای دیگر مخصوصاً بازار مواد غذایی باید تشدید شود زیرا طی جنگ ۲۰ روزه نیز شاهد سوء استفاده بسیاری از تولید کنندگان و توزیع کنندگان کالا در کشور بودیم. به حدی که قیمت برخی اقلام همچون برنج در استان های مختلف اختلاف فاحشی با هم داشت؛ مسئله ای که مسئولان نیز به آن اذعان داشتند. تا حدی که عارف، معاون اول رئیس جمهور، خواستار نظارت و برخورد شدید با خاطیان شد و اعلام کرد که دولت نمی گذارد آسیبی به سفره های مردم وارد شود. در این بین اما مسئله این است که با توجه به اثرات مخرب

در این راستا، تکنیک کار بین وزارتخانه های مختلف شامل وزارت اقتصاد، سازمان برنامه، بانک مرکزی، وزارت جهاد و سایر نهادهای انجام شده است. ما کاملاً مجهز و آماده ایم تا در مقابل این شوک دفاع کنیم. برنامه های متعددی در حوزه ارزی و سیاست های پولی در نظر گرفته شده است تا با این موضوع مقابله شود. در حوزه مسائل مربوط به بودجه، تدابیری اندیشیده شده است تا آثار بودجه ای این شوک به حداقل برسد و از معیشت مردم حمایت شود. به ویژه، دولت در نظر دارد که برای حمایت از معیشت افرادی که ممکن است در اثر این شوک آسیب ببینند، کالابرگ های الکترونیکی را به کار بگیرد. تأمین منابع کالابرگ از واردات خودروی ایرانیان خارج از کشور

مسئولان همچنین اعلام کرده اند که منابع اجرای کالابرگ جدید نیز مشخص شده است. در همین رابطه، سید حمید پورمحمدی؛ رئیس سازمان برنامه و بودجه، اعلام کرد: با اصلاح آیین نامه واردات خودروی ایرانیان خارج از کشور، به آن ها اجازه داده می شود خودروی خود را وارد کنند و منابع حاصل از عوارض این خودروها صرف پرداخت کالابرگ مستمر برای دهک های هدف تا پایان سال شود. گفتنی است؛ پیش تر مقرر بود منابع کالابرگ از محل حذف سه دهک پارانها بگیر تأمین شود، اما اکنون این پیشنهاد جدید مطرح شده که علاوه بر ایجاد درآمد برای اقشار ضعیف، مورد استقبال ایرانیان خارج از کشور نیز قرار گرفته است. به گفته او، خودروهای وارداتی مصرف سوخت کمتری خواهند داشت و این موضوع از نظر صرفه جویی انرژی نیز اهمیت دارد.

رابطه، مدنی زاده؛ وزیر اقتصاد، چنین می گوید: دولت برای حمایت از مردم در مقابل اثرات احتمالی اسنپ بک کالابرگ را در دستور کار خود قرار داده است. وزارت اقتصاد و دارایی، مدت ها است که آماده شده و تمامی سناریوها و احتمالات مختلف را بررسی کرده است. پیش بینی های لازم انجام شده و اقدامات مشخصی برای هر وزارتخانه تعیین گردیده است.

هوای ایران سرد می شود

طی چهارشنبه و پنجشنبه در غالب مناطق کشور کاهش قابل ملاحظه دما پیش بینی می شود. ضیاییان؛ ادامه داد: طی سه روز آینده، وزش باد با احتمال گرد و خاک پدیده غالب در شرق و جنوب شرق کشور خواهد بود همچنین تا پایان

سواحل دریای خزر احتمال بارش پراکنده دور از انتظار نیست و جمعه و شنبه (۱۱ و ۱۲ مهر) جوی آرام و پایدار در بیشتر مناطق کشور حاکم خواهد بود. رئیس مرکز ملی پیش بینی و مدیریت بحران مخاطرات وضع هوا، اضافه کرد:

با ایستنا، اظهار کرد: امروز (چهارشنبه) بارش در استان های ساحلی دریای خزر تقویت می شود و در شمال آذربایجان غربی، شرق ارتفاعات البرز و خراسان شمالی رگبار پراکنده پیش بینی می شود. وی گفت: پنجشنبه (۱۰ مهر) در

رئیس مرکز ملی پیش بینی و مدیریت بحران مخاطرات وضع هوا، ضمن اشاره به بارش باران، رعد و برق و وزش باد در برخی استان ها، از کاهش قابل ملاحظه دما در غالب نقاط ایران خبر داد. صادق ضیاییان؛ در گفتگو

حرف های خودی و بی خودی

وارونگی!

قبل تر ها، حال نا نه خیلی قبل، تقریباً همین پنج، شش سال پیش، فکر می کردیم که وقتی عزیزان مسئول و مدیر، از ناترازی صحبت می کنند، منظورشان این است که کمی نوسان و بالا و پایین وجود دارد که با یک تنظیم و ریگلاژ همه چیز درست می شود، نمی دانستیم که معنی و مفهوم ناترازی یعنی چند قدم فراتر از چالش و کمی مانده به بحران و یکی، دو قدم قبل از ورشکستگی (مایه کاری و با اغماض حساب کردیم تا مشتری شویدا) البته در آن روز کار چون جناب بودجه، خیلی با عبارت «کسری» حال نمی کرد، بنابراین «ناترازی» را برایش ابداع کردند که ایشان به همراه خیل کارشناسان بودجه ای و برنامه ریزی از دست اقتصاددان ها و صاحب نظران و اهل فن و ایضاً رسانه ای ها دلگیر نشوند و این گونه بود اولین ناترازی با عنوان شیک و مجلسی ناترازی بودجه، با به عرصه گذاشت!

البته می دانید و می دانیم که کار به همین جا خاتمه پیدا نکرد و این قسط اول کار بود، و از فردای آن روز ناترازی های مختلف یکی پس از دیگری از راه رسیدند، ناترازی برق، ناترازی بنزین، ناترازی گاز، ناترازی آب، ناترازی محیط زیست و کلی ناترازی دیگری که یزتم به تخته همچنان در حال ظهور و بروز هستند و در این موقع فهمیدیم که ای دل غافل ما فکر می کردیم بیک ناترازی گویولی و جذاب در جلوی بودجه می گذاریم و خودمان را از نگاه چپ و غیظ و ناراحتی ایشان نجات می دهیم و این کسری بودجه را ر هسپار بایگانی وازه های کنیم، نگو که یک مرور کسری و بی نظمی و ورشکستگی، از این فرصت سوء استفاده کرده و در قاب ناترازی خوش می نشینند تا دل ما را آب کنند!

راستش را بخواهید، امروز می خواستیم در مورد جناب

وارونگی حرف بزنیم نمی دانم چرا بهویی سر از ناترازی و چه فکر می کردیم و چه شد و عبارت و وازه های به قربانگاه سیاست بازی رفته، در آوردیم. بله عرض می کردم که «وارونگی» عبارت جالب و باحالی است، خیلی وقت پیش ها (شاید دوره نوجوانی) فکر می کردیم این وارونگی نوعی از همان ناهنجاری و یا چنین خوردگی در زمان و این جور چیز هاست، بعد فهمیدیم که خیر، وقتی که در زمستان هوای سرد در قسمت بالاتر آسمان مانند یک دمی یا پتو پهن و نرم و بدون منفذ روی گرمای حاصل از احتراق و آلودگی و سیستم های گرمایشی فعالیت های مختلف طبیعی و صنعتی و... قرار می گیرد و اجازه نمی دهد چرخه معمول که همان بالا رفتن گرما و پایین آمدن سرماست اتفاق بیفتد، اسمش را گذاشتند وارونگی (به نظر می رسد شیک و مجلسی بودن اسامی در نام گذاری ما ایرانی ها از جایگاه و مرتبه خاصی برخوردار است) و البته این جناب، از روزی که حافظه ما یاری می رساند، در هیچ پاییز و زمستانی ما را تنها نگذاشت و هر سال زودتر از سال قبل با قوی تر و برخی اوقات، خطرناک و خوفناک تر از راه می رسد و حاملان را اساسی می گیرد.

اما انگار این تنوع مسئولیت که در «ناترازی» دیدیم در اینجا هم به طور ناچوری به چشم می آید، یعنی وارونگی هوا که نه راه حل دارد و نه کسی قرار است برای آن فکری بکند و هر ساله هم بدتر و شدیدتر می شود را که بی خیال بشویم، چند وقتی است چشممان به جمال بی مرام «بورس» آن هم از مدل وارونگی اش افتاده، البته لازم به ذکر است که بورس، خصوصاً آن شاخص کل هر روز در حال قلعه نوردی حالشان مساعد نیست و اگر در شیب دره و یا نه آن نباشند، عجلالتا تپه ای را هم فتح نکرده، چه رسد به قلعه های مرتفع شاخص کل. نمی دانم، ولی ما می گوئیم این هم نوعی وارونگی است ولی هنوز کشف نشده و حتی اگر توضیح علمی برایش نباشد، توضیح شبه علمی قطعاً وجود دارد!

آگهی مناقصه عام

دومرحله ای دردوبخش مساوی (شماره ۰۵-۱۴۰۴ س)

خرید راکتکتیفایر 27KW به همراه مازول 3KW

شرح در صفحه ۵

آگهی مناقصه عام

دومرحله ای (شماره ۰۶-۱۴۰۴ س)

خرید «۳۵۰ دستگاه راکتکتیفایر ۱۸ کیلووات OUTDOOR با ۴ مازول ۳ کیلووات به ازای هر راک

شرح در صفحه ۵

فصلنامه قانون

منتشر شده

شرایط عمومی پیمان

(نشریه ۴۳۱۱)

خرید اشتراک ویژه در سایت

Qanoonnameh.ir

می توانید با خرید نسخه کاغذی نسخه الکترونیکی را رایگان دریافت کنید

شما به راحتی می توانید در این نشریات موضوعات مورد نظر خود را جستجو کنید

توانمندسازی کارمندان در مواجهه با فناوری های نوین مناقصه

حمید سادات | مدیر عامل | مناقصه | وکیل پایه یک دادگستری

مقدمه

در دهه‌های اخیر، روند برگراری مناقصات در سراسر جهان دستخوش تحولات چشمگیری شده است. ورود فناوری‌های نوین، به‌ویژه سامانه‌های الکترونیکی و پلتفرم‌های دیجیتال، چهره سنتی مناقصه‌ها را دگرگون ساخته و سازمان‌ها را ناگزیر به بازاندیشی در شیوه‌های اجرایی کرده است. در چنین شرایطی، کارمندان مناقصه‌گزار نقشی کلیدی در تضمین شفافیت، کارآمدی و سلامت فرآیندهای خرید و تأمین ایفا می‌کنند. اما پرسش اساسی این است: آیا بدون آموزش مستمر و هدفمند، می‌توان از ظرفیت‌های این فناوری‌ها به‌طور کامل بهره برد؟

این مقاله به بررسی نقش حیاتی آموزش مستمر در توانمندسازی کارمندان مناقصه‌گزار برای مواجهه با فناوری‌های نوین می‌پردازد. ابتدا تحولات تکنولوژیک حوزه مناقصات را مرور می‌کنیم، سپس چالش‌های پیش‌روی کارکنان را تحلیل کرده و در نهایت نشان می‌دهیم که چگونه آموزش، نه یک هزینه، بلکه سرمایه‌گذاری بلندمدتی در مسیر موفقیت سازمان‌هاست.

۱- تحولات فناوری در عرصه مناقصات

۱-۱. گذار از مناقصه سنتی به الکترونیکی

در گذشته، مناقصات عمدتاً به صورت کاغذی،

حضوری و با فرآیندهای اداری طولانی انجام می‌شد. این روش‌ها ضمن پرهزینه بودن، فرصت بروز خطا، تبعیض یا حتی فساد اداری را افزایش می‌داد. اما با گسترش فناوری اطلاعات، بسیاری از کشورها سامانه‌های مناقصه الکترونیکی (E-Procurement) را پیاده‌سازی کردند. این سامانه‌ها امکان ارسال اسناد، ارزیابی پیشنهاده‌ها و اعلام نتایج را به‌صورت آنلاین فراهم کرده و شفافیت و سرعت بیشتری به فرآیند داده‌اند.

۱-۲. ظهور فناوری‌های تکمیلی

امروزه علاوه بر سامانه‌های الکترونیکی پایه، فناوری‌های دیگری نیز وارد حوزه مناقصات شده‌اند:

- هوش مصنوعی و یادگیری ماشین برای تحلیل پیشنهاده‌ها و پیش‌بینی ریسک‌ها.
- بلاکچین جهت تضمین شفافیت، امنیت و غیرقابل تغییر بودن داده‌ها.
- ابزارهای داده‌کاوی برای مقایسه قیمت‌ها، کیفیت پیمانکاران و روندهای بازار.
- اتوماسیون اداری برای حذف مراحل تکراری و افزایش بهره‌وری.

بدیهی است که بدون آموزش مستمر، کارمندان قادر نخواهند بود از این امکانات پیچیده به‌شکل بهینه استفاده کنند.

۲. چالش‌های کارمندان مناقصه‌گزار در مواجهه با فناوری‌های نوین

۲-۱. شکاف دانشی

کارمندان باسابقه معمولاً با روش‌های سنتی آشنا هستند و در برابر تغییر، مقاومت نشان می‌دهند. نداشتن سواد دیجیتال کافی موجب می‌شود نتوانند به‌خوبی با سامانه‌های جدید تعامل کنند.

۲-۲. پیچیدگی سامانه‌ها

بسیاری از سامانه‌های مناقصه الکترونیکی دارای رابط کاربری پیچیده‌اند و نیازمند درک فنی و حقوقی

هم‌زمان هستند. این موضوع برای کارمندانی که آموزش ندیده‌اند، منجر به خطا و اتلاف وقت می‌شود.

۲-۳. ریسک‌های امنیتی

در مناقصات الکترونیکی، حفاظت از داده‌ها اهمیت بالایی دارد. کارکنانی که آموزش‌های لازم در زمینه امنیت سایبری ندیده باشند، ممکن است ناخواسته زمینه نفوذ، افشای اطلاعات یا دستکاری داده‌ها را فراهم کنند.

۲-۴. فشار ناشی از تغییر

تحول دیجیتال اغلب با اضطراب و نگرانی همراه است. اگر کارکنان حس کنند مهارت کافی ندارند، انگیزه و اعتماد به‌نفسشان کاهش می‌یابد و در نتیجه کیفیت عملکردشان افت می‌کند.

۲-۵. نقش آموزش مستمر

در توانمندسازی کارکنان

۳-۱. ارتقای سواد دیجیتال

برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی مستمر به کارمندان کمک می‌کند مهارت‌های پایه‌ای کار با رایانه، اینترنت و نرم‌افزارهای مرتبط با مناقصات را بیاموزند.

۳-۲. آموزش مهارت‌های نرم

فناوری تنها یک بخش از ماجراست. کارکنان برای مدیریت بهتر مناقصات نیازمند مهارت‌هایی چون:

- تفکر تحلیلی
- مدیریت زمان
- مذاکره و ارتباط مؤثر با پیمانکاران
- کار تیمی
- آموزش این مهارت‌ها مکمل استفاده مؤثر از فناوری خواهد بود.

۴. مزایای آموزش مستمر

در حوزه مناقصات الکترونیکی

۴-۱. افزایش کارآمدی و سرعت

کارکنان آموزش‌دیده می‌توانند فرآیند مناقصه را سریع‌تر و بدون دوباره‌کاری انجام دهند. این موضوع به کاهش هزینه‌های سازمان و افزایش رضایت پیمانکاران منجر می‌شود.

۴-۲. ارتقای شفافیت و سلامت اداری

آگاهی از قوانین و توانایی استفاده درست از سامانه‌ها، احتمال بروز خطا یا سوءاستفاده را کاهش داده و شفافیت را افزایش می‌دهد.

۴-۳. بهبود امنیت داده‌ها

کارکنانی که دوره‌های امنیتی دیده‌اند، بهتر می‌توانند از اطلاعات محرمانه سازمان محافظت کنند و ریسک نفوذ یا افشای داده‌ها را به حداقل برسانند.

۴-۴. افزایش رضایت شغلی و انگیزه

وقتی کارکنان احساس کنند توانایی لازم برای مواجهه با فناوری‌های جدید را دارند، اعتمادبه‌نفس و انگیزه بیشتری در کار نشان می‌دهند. این امر بر کیفیت خدمات سازمان نیز اثر مثبت دارد.

۵. راهکارهای اجرایی

برای پیاده‌سازی آموزش مستمر

۱- برنامه‌ریزی دوره‌های منظم: طراحی دوره‌های

کوته‌مدت و بلندمدت متناسب با سطح دانش کارکنان.

۲- استفاده از آموزش ترکیبی (Blended Learning):

ترکیب آموزش حضوری و آنلاین برای دسترسی آسان‌تر.

۳- شبیه‌سازی مناقصات الکترونیکی:

ایجاد محیط‌های آزمایشی برای تمرین کارکنان بدون پیامد واقعی.

۴- بازآموزی دوره‌ای:

به‌روز کردن دانش کارکنان در مواجهه با تغییرات نرم‌افزاری یا مقررات جدید.

۵- ایجاد نظام انگیزشی:

اعطای گواهینامه، ارتقاء یا پاداش به کارکنانی که در دوره‌های آموزشی موفق عمل می‌کنند.

نتیجه‌گیری:

تحولات فناوریانه در عرصه مناقصات نه یک انتخاب، بلکه ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. سازمان‌هایی که نتوانند کارکنان خود را با این تغییرات هماهنگ سازند، در معرض خطر ناکارآمدی، کاهش شفافیت و حتی آسیب‌های امنیتی قرار خواهند گرفت. آموزش مستمر تنها راهکار مؤثر برای توانمندسازی کارمندان در مواجهه با فناوری‌های نوین مناقصه است.

این آموزش‌ها نه تنها سواد دیجیتال و توان فنی کارکنان را ارتقاء می‌دهد، بلکه اعتمادبه‌نفس و انگیزه آن‌ها را نیز افزایش می‌دهد. نتیجه چنین فرآیندی، برگزاری مناقصات سالم‌تر، شفاف‌تر و کارآمدتر خواهد بود که در نهایت به نفع سازمان، پیمانکاران و جامعه است. به بیان دیگر، آموزش مستمر در حوزه مناقصات الکترونیکی یک سرمایه‌گذاری راهبردی است؛ سرمایه‌گذاری‌ای که بازده آن در قالب افزایش شفافیت، کاهش هزینه‌ها و بهبود حکمرانی اقتصادی به‌روشنی قابل مشاهده خواهد بود.

تحلیل ماهیت شناختی منشا بروز اختلاف

در قراردادهای اداری ایران در راستای بهبود مدیریت اداری

مطالعه موردی: قراردادهای مقاطعه کاری، مناقصه و مزایده، عاملیت، اوراق قرضه و مشارکت

راهبرد توسعه شماره ۵۶: زمستان ۹۷

| محمدجواد حیدریان دولت‌آبادی |

کارشناسی حقوق دانشگاه اصفهان

| رسول مظاهری کوهانستانی |

دکترای حقوق و هیئت علمی گروه حقوق دانشگاه اصفهان

بند "ز ماده ۱۸ شرایط عمومی پیمان مقرر می‌دارد:

"پیمانکار باید پیش از آغاز عملیات، شخص واجد صلاحیتی را که مورد قبول مهندس مشاور باشد، به عنوان رئیس کارگاه معرفی نماید. رئیس کارگاه باید در اوقات کار در کارگاه حاضر باشد و عملیات اجرایی با مسئولیت و نظارت او انجام شود. هر نوع اخطار و اعلام که مربوط به اجرای کار باشد و از طرف رئیس کارگاه ابلاغ شود، در حکم ابلاغ پیمانکار است." پس اگر کارگاه بیش از پانزده روز سرپرست نداشته باشد، چون این مسئولیت متوجه پیمانکار است، کارفرما می‌تواند مستنداً به بند "الف" ماده ۴۶ شرایط عمومی پیمان، به فسخ پیمان مبادرت ورزد. (ادیبی، ۱۳۹۴، ۱۳۱)

۲-۱-۲-۱. اختلاف با پیمانکار دولتی به علت مقتضیات منافع عمومی

از دیگر عوامل مؤثر بر قرارداد اداری که لازم‌الاجرا بودن آن را با مشکل مواجه می‌کند، عمل حاکم است. به تعبیری می‌توان گفت منظور از عمل حاکم، تصمیمات یا اقداماتی است که از طرف اداره طرف قرارداد صورت گرفته و موجب بروز مشکلات یا تکمیل هزینه‌هایی برای دولت می‌شود، مانند ایجاد تورم یا تعهدات اضافی. این نوع اعمال به صورت تصمیم‌گیری‌های فردی یا براساس مصوبه قانونی بوده یا به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم، موجب ضرر و زیان یا تبعات منفی می‌شود، به عنوان نمونه این گونه خطرات ممکن است با صدور لایحه‌ای قانونی صورت گیرد که موجب هزینه‌های اضافی و پیش‌بینی نشده به اداره طرف قرارداد شود. همچنین احکامی که موجب افزایش هزینه‌های مالی یا خدماتی با گمرک می‌شود، از این دسته‌اند. (حسینی، ۱۳۹۰، ۸۴)

به‌طور خلاصه می‌توان گفت: عمل حاکم عبارت از هر گونه عمل ارادی (نه تفسیر) مقامات عمومی است که در نتیجه آن، موازنه مالی پیمان برهم خورده و اجرای آن را با مشکل (مخارج اضافی یا ضرر) مواجه می‌کند. بنابراین عمل حاکم زمانی موضوعیت می‌یابد که حکم یا فرمانی توسط مقامات اداری صادر شود و بر افزایش تعهدات پیمانکار در اجرای قرارداد اداری، مؤثر واقع گردد. پس در جایی که مقررات صادره تأثیر خاصی بر وضعیت پیمانکار داشته باشد، می‌توان به تئوری "عمل حاکم" استناد جست. بنابراین نظریه عمل حاکم، فرمانی است که از طرف قدرت مرکزی صادر و به موجب آن، اداره برای اجرای تعهدات مالی قرارداد، موظف می‌شود ضرر و زیان پیمانکار را جبران نماید. این نظریه ساخته ی نظام حقوقی فرانسه است و هدف آن جبران خسارت‌های طرف قرارداد دولت و حکومت است. بدون آن که اداره یا سازمان قصوری کرده و مسؤول پیش آمدن ضرر و زیان شده باشند، اداره نباید ملزم به جبران خسارت‌های عمومی پیش آمده شود. نظریه عمل حاکم در برخی موارد اجرا نمی‌شود، از جمله:

۱- چنان چه قضیه متعلق باشد به قرارداد دولتی و

نه خصوصی، زیرا در قراردادهای

خصوصی، تساوی بین طرفین وجود دارد،

به گونه‌ای که هیچ کدام اختیار تعدیل مفاد قرارداد یا فسخ آن را ندارند.

۲- برنامه‌هایی که از طرف مدیریت کل

اداره(وزارتخانه) باشد و به واسطه آن، پیمانکار متضرر شده یا تعهدات الزام‌آور جدیدی برای وی به وجودآید، مشمول نظریه عمل حاکم نیست، بلکه این مسئله به شروط غیرقابل پیش‌بینی مربوط می‌شود.

۳- در صورتی که تبعات آن، بدون تأثیرگذاری بر اشخاص ثالث، تنها متوجه پیمانکار شود، اما اگر تأثیرات آن عمومی باشد، پیمانکار نمی‌تواند با توسل به موارد قانونی و تئوری عمل حاکم، ادعای خسارت نماید.

۴- در مواردی که پیمانکار به واسطه عمل یا اعمال صادر شده از طرف اداره متحمل خسارت شود. در این شرایط کافی است پیمانکار وقوع آن عمل را به اثبات رساند تا به‌طور کامل خسارت خود را دریافت کند.

۵- در حالتی که پیمانکار به واسطه صدور طرح یا برنامه‌ای از سوی اداره (بدون آن که زیان‌آور بودن آن طرح را احتمال دهد) خسارت ببیند، باز هم مشمول عمل حاکم نخواهد شد و آن خطا، اشتباه قراردادی محسوب می‌شود.

۶- در صورتی که شروطی در قرارداد آمده باشد که هنگام تنظیم قرارداد، آن شرط‌ها قابل پیش‌بینی نبوده باشد و برعکس آن، در این زمان پیمانکار نمی‌تواند براساس نظریه عمل حاکم درخواست توازن مالی در قرارداد نماید. پس معلوم شد اساس قانونی که اداره حکومتی را مجبور می‌کند بر مبنای عمل حاکم خسارت پیمانکار را جبران نماید، بر دو مبنای فکری استوار است:

اول: اساس غرامت بر مبنای مسئولیت و تعهد اداره در قبال قرارداد است، زیرا فرمان حاکم بر مبنای نوع رفتار و تصمیم‌گیری اداره تعیین می‌شود، همان‌طور که اگر اشتباه از طرف اداره صورت گیرد، مبنای قضاوت در خطای صورت گرفته از طرف اداره خواهد بود،

دوم: مبنای تصمیم‌گیری، بازگشت توازن مالی به قرارداد است. منظور از توازن مالی در قرارداد، التزام طرفین به قرارداد بوده و لازم است که این التزامات از طرف هیچ یک از طرفین نقض نشود، امّا از آن جا

که اداره یا سازمان دولتی دارای حق تعدیل قرارداد یا ایجاد شرایط جدید است، لازم است از ابتدای عقد قرارداد، موارد توازن مالی در نظر گرفته شود. دلایلدار ۱، نظریه پرداز معروف حقوق اداری فرانسه، معتقد است

هر دو نظریه برای جلوگیری از خسارت در قرارداد و در راستای مصالح پیمانکار، ایجاد شده، زیرا اعمال نظریه عمل حاکم صرفاً برای ثبات و پایدار ماندن توازن مالی میان اداره و پیمانکار است. به تبعیت از تئوری عمل حاکم می‌توان گفت در اجرای خدمات عمومی

هیچ فردی نباید متحمل زیان ناشی از "تخصیص‌های استثنایی" شود. قرارداد به معنای این که طرفین، همه حقوق و تعهدات را برعهده می‌گیرند نیست و اساساً با قواعد مبتنی بر برابری در حقوق خصوصی متفاوت است، برای مثال در فرضی که طرفین قصد انعقاد قرارداد را براساس قانون موجود دارند، مقررات جدید تعهدات پیمانکار را افزایش می‌دهند. در چنین شرایطی اگر پیمانکار بتواند ثابت کند که این وضعیت با پیمانکاری‌های رایج متفاوت است، فقط با اجازه ی دادگاه حق جبران خسارت خواهد داشت. (شمعی، ۱۳۹۵، ۲۸۸) در شرایطی که پیمانکار به واسطه عمل حاکم، متحمل مساعدت در اثر ضرر و زیان می‌شود، اداره طرف قرارداد مشمول هیچ گونه مساعدت و جبران خسارت نمی‌شود، مگر به دلایل زیر:

۱- تصمیماتی که به موجب آن برای اداره طرف قرارداد ایجاد هزینه‌های اضافی نموده، در هنگام عقد قرارداد، آن هزینه‌ها پیش‌بینی نشده‌اند. باید معلوم شود طرف قرارداد، انتظار پیش آمدن شرایط ناگهانی را نداشته، زیرا اگر پیش‌بینی می‌کرد باید در زمان عقد، راهکارهایی برای آن نیز در نظر می‌گرفت تا دچار ضرر و زیان نشود.

۲- صرف این که شرایطی که موجب ضرر و زیان شده، ناگهانی بوده و موجب استحقاق مساعدت اداره نیست، بلکه باید اثرات آن شرایط به حدی سنگین باشد که از ادامه ی فعالیت بار بماند و موجب به هم

خوردن توازن مالی قرارداد شود، ولی اگر اثرات آن، ضعیف و تحمل پذیر باشد، به گونه‌ای که متعاقد بتوانند قرارداد خود را به انجام برسانند یا توازن مالی را برهم نزنند، این شرایط دیگر به او تعلق نمی‌گیرد،

۳- طرف قرارداد مستوجب مساعدت نمی‌شود، مگر پس از وقوع خطرات، همچنین برای خطرات قابل پیش‌بینی، مساعدتای صورت نمی‌گیرد.

در نظام کامن‌لای این قاعده پذیرفته شده که هیچ مسئولیتی به واسطه عمل قانون‌گذار نمی‌تواند وجود داشته باشد، اما مطابق با نظام فرانسه مسئولیت ناشی از تقاضای جبران خسارت را از اداره کند. پیمانکار در چنین حالتی که تقاضای جبران خسارت را می‌خواهد، باید متحمل زیان ناشی از "تخصیص‌های استثنایی" شود. قرارداد به معنای این که طرفین، همه حقوق و تعهدات را برعهده می‌گیرند نیست و اساساً با قواعد مبتنی بر برابری در حقوق خصوصی متفاوت است، برای مثال در فرضی که طرفین قصد انعقاد قرارداد را براساس قانون موجود دارند، مقررات جدید تعهدات پیمانکار را افزایش می‌دهند. در چنین شرایطی اگر پیمانکار بتواند ثابت کند که این وضعیت با پیمانکاری‌های رایج متفاوت است، فقط با اجازه ی دادگاه حق جبران خسارت خواهد داشت. (شمعی، ۱۳۹۵، ۲۸۸) در شرایطی که پیمانکار به واسطه عمل حاکم، متحمل مساعدت در اثر ضرر و زیان می‌شود، اداره طرف قرارداد مشمول هیچ گونه مساعدت و جبران خسارت نمی‌شود، مگر به دلایل زیر:

۱- تصمیماتی که به موجب آن برای اداره طرف قرارداد ایجاد هزینه‌های اضافی نموده، در هنگام عقد قرارداد، آن هزینه‌ها پیش‌بینی نشده‌اند. باید معلوم شود طرف قرارداد، انتظار پیش آمدن شرایط ناگهانی را نداشته، زیرا اگر پیش‌بینی می‌کرد باید در زمان عقد، راهکارهایی برای آن نیز در نظر می‌گرفت تا دچار ضرر و زیان نشود.

۲- صرف این که شرایطی که موجب ضرر و زیان شده، ناگهانی بوده و موجب استحقاق مساعدت اداره نیست، بلکه باید اثرات آن شرایط به حدی سنگین باشد که از ادامه ی فعالیت بار بماند و موجب به هم

تحلیل شود یا به تقلیل دستمزد کارگران، کوتاه شدن ساعات کاری، گران شدن مواد به کار رفته در پروژه و... بینجامد، زیان دیده را مستحق مساعدت براساس عمل حاکم می‌کند: از نمونه فوق معلوم می‌شود که این گونه موارد به هر شکلی که صورت گیرد، موجب وارد شدن فشار مالی بر پیمانکار و بر هم خوردن توازن مالی وی می‌شود. به همین دلیل قانون‌گذار به این نکته پی برد که در زمان پیش آمدن این گونه موارد، پیمانکار مستحق دریافت خسارت و مساعدت‌های دولت می‌شود و اجرای این قانون نیز مطابق عدالت است، زیرا موجب ادامه ی کار پیمانکار در ایفای مسؤلیت خود در اتمام طرح‌های خدمات عمومی می‌شود، حتی اگر در قرارداد متعاقد، پیش‌بینی نشده باشد. (نمری‌ها، ۱۳۹۲، ۱۱۱)

در حقوق اداری ایران و براساس مفاد دفترچه شرایط عمومی پیمان، فسخ قرارداد با توسل به تئوری عمل حاکم فقط از اختیارات دستگاه دولتی است. مطالبه خسارت نیز در مواردی پیش‌بینی گردیده که مشابه سازوکار موجود در حقوق خصوصی است، به این ترتیب که در خصوص مطالبه خسارات ناشی از عمل حاکم، دو فرض در حقوق عمومی و حقوق خصوصی مطرح است: فرض اول این که چنان چه نوع تصمیم از انواع تصمیمات عمومی و مؤثر بر تمام افراد اجتماع باشد، از این نوع اعمال نمی‌توان مطالبه خسارت نمود، فرض دوم ناظر به موردی است که تصمیمات، تنها مؤثر بر اشخاص خاص یا افراد طرف قرارداد با دولت باشد که در این جا متضرر، حق مطالبه خسارت خواهد داشت. عمل حاکم ممکن است از ناحیه اداره معامله‌کننده یا از ناحیه سایر مقامات عمومی، ناشی شده باشد. (ویژه، تنگستانی، ۱۳۹۳، ۱۱۶) این عمل ممکن است در قالب تصمیمات انفرادی و به صورت موضوعی مانند تصمیم یک مقام اداری یا به صورت تصمیمات عام الشمول و عینی (مانند قانون و آیین‌نامه و...) اتخاذ شود. تصمیماتی است که از ناحیه اداره اتخاذ می‌شود و فقط با حقوق و منافع اشخاص طرف قرارداد یا عده‌ای معدود (نه همه افراد اجتماع) از تباط پیدا می‌کند. این تصمیمات ممکن است به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر تعهدات پیمانکار تأثیر بگذارند. تصمیمات انفرادی که به صورت مستقیم و غیرمستقیم بر تعهدات پیمانکار تأثیر بگذارند، تصمیمات انفرادی که به صورت مستقیم بر قرارداد مؤثرند ممکن است تعهدات جدیدی به پیمانکار تحمیل کنند یا تعهدات او را به میزان قابل توجهی کاهش دهد؛ با اصلاً موجب فسخ قرارداد فیما بین شود. در فرانسه که یک شرکت به موجب نرخ‌های ثابت و مشخص، موظف به حمل مسافر و مرسولات از فرانسه به جزیره کورس ۲ بود و اداره، مالیاتی را نسبت به همه محموله‌ها وضع کرد. وضع این مصوبه مالیاتی نفعی را که پیمانکار در پی تحقق آن بود، تا حد زیادی کاهش داد. اختیار اداره مبنی بر کاهش اولیه کار تا ۲۵ درصد که در ماده ۲۹ شرایط عمومی پیمان و بند ۲ ماده ۲۶ آیین‌نامه معاملات دولتی قید شده است و حق فسخ حاکمیتی که در حاکمیتی که در ماده ۴۸ شرایط عمومی پیمان آمده را می‌توان در این جا بررسی کرد. درباره اختیار اداره مبنی بر کاهش یا افزایش تعهدات پیمانکار، ماده ۲۹ شرایط عمومی پیمان مقرر می‌دارد:

"افزایش مقادیر باید رد چارچوب موضوع پیمان به پیمانکار ابلاغ شود. جمع مبلغ مربوط به افزایش مقادیر و مبلغ کارهای با قیمت جدید، موضوع بند "ج" نباید از ۲۵ درصد مبلغ اولیه پیمان بیشتر شود."

